

Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului

Departamentul de misiune și cateheză

Cele 7 trepte ale despățimirii omului

Material suport pentru catehezele dedicate perioadei Postului Nașterii Domnului

Catehezele au fost alcătuite și rostite de către Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei în cadrul Programului catehetic „O seară cu Domnul Hristos și cu Preacurata Sa Maică” de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca și culese de Pr. drd. Raul-Vasile Pap, coordonator al Departamentului de Misiune și Cateheză

Cluj-Napoca

2023

1. Credința¹

Trăim într-o lume pragmatică. Prin tot ceea ce fac, oamenii vor să realizeze lucruri concrete. În toate demersurile lor au o noimă și urmăresc o țintă. Pentru a-și atinge ținta se folosesc de un plan și de mijloace adecvate.

Cele afirmate sunt valabile și pe tărâm spiritual. Orice om sănătos la minte își pune întrebări referitoare la obârșia tuturor lucrurilor, la sensul existenței sale și la scopul final pe care trebuie să-l urmărească. Ținta omului, creat după chipul lui Dumnezeu, este să ajungă la asemănare cu El, să se îndumnezeiască, să aibă viață din belșug.

Spiritualitatea creștină nu face altceva decât să ne prezinte dinamica despătimirii, procesul înaintării creștinului pe drumul desăvârșirii întru Hristos, prin curățirea de patimi și dobândirea virtuților.

În consens cu cele afirmate anterior, programul catehetic dedicat perioadei Postului Nașterii Domnului din anul acesta se va preocupa de dinamica despătimirii. Ne propunem ca în această perioadă binecuvântată să parcurgem calea desăvârșirii creștine, pentru a scăpa de păcate și a ne umple de har.

Ce bine ar fi dacă am fi perfecti. Din nefericire avem neputințele noastre, păcatele noastre, greșelile noastre de care am vrea să ne scăpăm. Și lucrarea aceasta sfântă de eliberare de patimi și de păcate are o logică. Și de aceea, textul pe care îl redăm este scris de Sfântul Apostol Petru, care a zis: *„Prin care El ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să vă faceți părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poștei celei din lume. Pentru aceasta, puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavia; la evlavie: iubirea frățească, iar la iubirea frățească: dragostea. Căci dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos”* (2 Petru 1, 4-8).

---

¹ Cateheză rostită în data de 18 iunie 2023, duminica a 2-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Aceasta este dinamica despătimirii. De la starea de păcătoşenie în care ne aflăm şi până la purificarea sufletului, până la unirea cu Hristos sunt 7 trepte: credinţa, frica de Dumnezeu, pocăinţa, înfrânarea, răbdarea, nădejdea şi unirea cu Domnul Hristos în dragoste.

Prima grijă pe care trebuie să o avem este aceea de a ne fixa raţiunea într-o atitudine fermă, iar lucrul acesta se realizează prin credinţă, prima treaptă a despătimirii. Sfântul Pavel ne spune că *credinţa este încredinţarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute* (Evrei 11, 1). Desigur, pot fi date şi alte definiţii pentru credinţă. Pe de o parte, credinţa este darul lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, este rezultatul strădaniilor, căutărilor noastre. Este darul lui Dumnezeu şi rezultatul căutărilor noastre. În Sfânta Scriptură, lucrul acesta este subliniat în multe locuri. Unul dintre ele este acesta: „*Dar ia întrebă dobitoacele şi te vor învăţa, şi păsările cerului, şi te vor lămuri; Sau vorbeşte cu pământul, şi-ţi va da învăţătură şi peştii mării îţi vor istorisi cu de-amănuntul. Cine nu cunoaşte din toate acestea că mâna Domnului a făcut aceste lucruri?*” (Iov 12, 7-9). Mâna Domnului o vedem în toate creaturile minunate pe care El le-a făcut.

Vasile Militaru, omul lui Dumnezeu, care a murit în temniţă pentru credinţa lui, a scris patru versuri pline de înţelepciune, răspunzându-i unui necredincios, unui ateu. Şi zice Vasile Militaru:

*„Orbule, te-ntreb pe tine
Şi răspuns gândit îţi cer:
Dacă soarele tu nu-l vezi,
Nu e soarele pe cer?

Ca şi soarele, din slavă,
Dumnezeu cuprinde firea,
Cei ce cred, îl văd în toate,
Orbii, nu-l văd nicăirea.”*

Părintele Dumitru Călugăru, în Manualul lui de Religie, a scris o pildă frumoasă: „*Era un împărat necredincios, care la un moment dat şi-a adunat miniştrii şi le-a spus: în 3 zile să mi-l arătaţi pe Dumnezeu, iar dacă nu veţi reuşi, unde vă stă capul, vor sta picioarele. Bieţii miniştri au intrat într-o stare de neliniştite. A treia zi s-au adunat şi erau toţi panicaţi, dar la un moment*

dat, un adolescent a ieșit în față și a zis: Măria Ta, eu îți voi dezlega nedumeririle. Băiete, bagă de seamă că e viața ta în joc! Arată-mi-L pe Dumnezeu. Era o zi toridă de vară cu soarele strălucitor pe cer. Băiatul l-a luat de mână pe împărat, l-a dus în piață și i-a zis: Măria Ta, uită-te la soare. Și a zis împăratul: Vrei să orbesc, copile? Dacă Măria Ta, nu te poți uita la o creație a lui Dumnezeu, cum crezi că te vei putea uita la Dumnezeu? Bravo, copile! Înțelept răspuns mi-ai dat. Dar ia spune-mi tu, ce a fost înainte de Dumnezeu? Și copilul îi zice: Măria Ta, numără. Și împăratul a început să numere. Și copilul l-a oprit, întrebându-l: Măria Ta, ce a fost înainte de unu? Și împăratul a zis: Înainte de unu nu e nimic. Atunci a zis copilul: Măria Ta, atunci nici înainte de Dumnezeu nu a fost nimic. Împăratul i-a zis copilului: Bravo, copile! Ia spune-mi, ce face Dumnezeu acum? Și îi răspunde copilul: Măria Ta, dă jos de pe tine haina împărătească și îmbracă haina mea. Împăratul a făcut lucrul acesta și copilașul s-a urcat în tron și i-a zis: iată, Măria Ta, ce face Dumnezeu? Pe unii îi urcă, iar pe alții îi coboară. Atunci, împăratul care era un om fără de credință, acum, a devenit credincios”.

În cele ce urmează, vă voi reda o întâmplare pe care o găsim în cartea Rugăciunea broaștei, scrisă de Anthony de Mello: „Un ateu a căzut de pe stâncă. În timp ce cădea, el s-a prins de o mică rădăcină. A rămas astfel atârnat între cer și prăpastia de sub el, știind că nu va mai putea rezista multă vreme. Atunci i-a venit o idee. Dumnezeule, a strigat el cât îl ținea gura! Tăcere. Nu i-a răspuns nimeni. Dumnezeule, a strigat el din nou, dacă existi, salvează-mă și îți promit că voi crede în Tine și că îi voi învăța și pe alții să creadă. Din nou tăcere. Subit, s-a auzit o voce ca de tunet, care l-a făcut aproape să dea drumul rădăcinii de care se ținea: Așa spun toți atunci când se află la greu. Nu, Doamne, nu, a strigat el. Cu mai multă speranță, eu nu sunt la fel ca alții, nu vezi, am început deja să cred acum când ți-am auzit și vocea. Nu trebuie decât să mă salvezi și voi proclama pretutindeni Numele Tău până la capătul pământului. Foarte bine, a răspuns vocea. Te voi salva. Dă drumul la rădăcina pe care o ții în mână. Să dau drumul la rădăcină?- a strigat omul, nevenindu-i să-și creadă urechilor. Mă crezi prost și nebun? El n-a dat drumul rădăcinii. Rădăcina s-a rupt și el a căzut în prăpastie”.

Atât a fost credința lui. Credința e încredințarea în cele nădăjduite, dovada lucrurilor celor nevăzute.

Este adevărat că și credința trece printr-un proces de creștere. Acest proces de creștere a credinței, de fapt, are loc concomitent cu despățimirea noastră. „Cunoștința naturală”, spunea

Sfântul Isaac Sirul, duce la credință. Credința ne determină să avem frică de Dumnezeu și să ne pocăim, începând drumul greu al despătirii. Finalul este „credința din vedere” sau contemplația. Întâi Îl vedem „*ca prin oglindă*”, în final „*față către față*” (1 Corinteni 13, 12).

Așadar, credința este primul pas în viața duhovnicească. Ea ne dă imboldul necesar pentru a acționa, pentru a ne schimba viața.

Ajungând la o credință serioasă, suntem conștienți că Dumnezeu este de față pretutindeni și ne vede mereu și suntem tot atât de conștienți că am făcut multe lucruri rele pe care Dumnezeu nu le îngăduie. Credința sinceră ne duce inevitabil la frica de Dumnezeu, care este cea de-a doua treaptă sau etapă pe calea despătirii, la care vom medita în următoarea cateheză din cadrul programului catehetic dedicat perioadei Postului Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos. Amin!

2. Frica de Dumnezeu²

Genericul catehezelor noastre din această perioadă binecuvântată este „dinamica despătimirii”. Suntem cuprinși de multe patimi care nu ne îngăduie să ne apropiem de Dumnezeu. Părinții Bisericii ne-au lăsat scris o modalitate prin care putem scăpa de răutăți, de patimi, de păcate. În general, Părinții spun că din starea de cădere în care ne aflăm, până ajungem la unire cu Domnul Iisus Hristos, putem creiona șapte trepte, de care ne aducem aminte împreună: credința, frica de Dumnezeu, pocăința, înfrânarea, răbdarea, nădejdea și unirea cu Domnul Hristos în dragoste.

În cateheza anterioară, ne-am preocupat de credință. Fără credință, zice Sfântul Pavel, este cu neputință să plăcem lui Dumnezeu. Credința este o virtute mare. Pe de o parte, ea este darul lui Dumnezeu primit la Botez, iar pe de altă parte, este și rodul efortului pe care noi îl facem pentru a ne apropia de Dumnezeu, pentru a-L găsi pe Dumnezeu. Având o credință puternică, ne dăm seama că suntem păcătoși și atunci, ne cuprinde o frică de Dumnezeu. O frică ziditoare, constructivă, nu este vorba de o frică care ne distruge. Aceasta este a doua treaptă a despătimirii omului la care vom medita.

Cu referire la această frică de Dumnezeu, găsim lucruri importante scrise în Sfânta Scriptură. De data aceasta, vom reflecta la două dintre ele. Înțeleptul Solomon a zis: „*Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii; cei fără minte disprețuiesc înțelepciunea și stăpânirea de sine*” (Pildele lui Solomon 1, 7).

Domnul Hristos, în Evanghelia după Luca ne lasă o pildă în care este vorba de un om de nimic. Și iată ce zice Domnul Hristos: „*Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea, zicând: Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Și era, în cetatea aceea, o văduvă, care venea la el, zicând: Fă-mi dreptate față de potrivnicul meu. Și un timp n-a voit, dar după acestea a zis întru sine: Deși de Dumnezeu nu mă tem și de om nu mă rușinez, totuși, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă supere. Și a zis Domnul: Auziți ce spune*

---

² Cateheză rostită în data de 25 iunie 2023, duminica a 3-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

judcătorul cel nedrept? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea și pentru care El rabdă îndelung? Zic vouă că le va face dreptate în curând” (Luca 18, 1-8).

Trăim într-o lume în care sunt și oameni care nu se tem de Dumnezeu și nu se rușinează de oameni. Noi, prin catehezele noastre, învățăm că este nevoie să avem frică de Dumnezeu pentru că din această frică va izvorî o pocăință sinceră, o îndreptare pe calea cea bună.

Meditând la frica de Dumnezeu, Sfinții Părinți mărturisesc că frica are trei măsuri: măsura slugilor, măsura simbriașilor și măsura fiilor. Slugile fac voia Stăpânului de frică, însă crescând din punct de vedere spiritual, măsura de mijloc este cea a simbriașilor. Simbriașii fac voia Stăpânului de dragul răsplătirii care vine de la El. Fiii buni îl ascultă pe Tatăl lor, nu de frică, nici de dragul răsplătirii, ci pentru că Îl iubesc. Astfel, frica de Dumnezeu devine iubire față de El.

În „dinamica despătimirii”, a îndreptării noastre pe calea cea bună, după ce avem credință, trebuie să avem frică de Dumnezeu. Ion Luca Caragiale, minunatul nostru scriitor, care ne-a lăsat piese de teatru inegalabile, era un om credincios și, la un moment dat, vorbește într-un eseu despre frica de Dumnezeu. Pe vremea sa, se demola Biserica Vărzari și îl descrie pe bietul preot care plângea pentru dărâmarea bisericii. Vă redau textul cuprins în Eseul *Noi și Biserica*, scris de Ion Luca Caragiale: *„Părinții voștri, prăpastie de vreme nemăsurată între ei și noi. Mii și mii de ani de va fi trecut de la viața lor până la a noastră și tot nu li s-ar fi șters bine din inimile copiilor pomenirea și dragostea și evlavvia și felul. Ei au crezut și s-au închinat, și sufletele lor găseau tărie și mângâiere în închinare. Noi nu ne închinăm fiindcă nu credem. Sufletele noastre nu mai au nevoie de mângâiere. Inimile noastre nu mai au nevoie de tărie fiindcă sunt de piatră și din piatra aceasta scăpărăm scânteile liberei cugetări. Noi, românii, care suntem mai deștepți, mai luminați, mai mândri, mai puternici decât toate neamurile lumii. Închină-se Asia, bătrâna înțeleaptă și nobila și ingenioasa ei fiică, Europa. Închină-se Africa, cu toate negrele ei seminții. Închină-se iscusita Americă. Noi nu ne închinăm. Închină-se nărozii. Filosofia noastră pune mai presus de nevoia închinăciunii, clopote, zgomote, icoane, fleacuri, credința, moft. Închiză-se bisericile, surpe-se zidurile lor. Părinții noștri care le-au zidit erau niște barbari, niște primitivi, fără o cultură serioasă. Noi suntem oameni moderni. Măture-să dărămăturile bisericilor ca să se deschidă locuri largi, piețe vaste pe care, după cerințele*

progresului, să se zidiească hoteluri mărețe și cluburi publice, teatre de varietăți și burse de comerț și, nu care cumva să îndrăznească a ridica glasul cineva. În cazul cel mai bun pentru dânsul, ar fi un om ridicol. E destul că biserica e tolerată. Un slujitor al Altarului, când stătea sub loviturile unei cumplite prigoniri, unei năpăstuirii strigătoare la cer, izgonit și maltratat ca odinioară Sfântul Ignatie al Constantinopolului, mi-a spus cu adânc amar: Nu le e frică, fiule, de bătaia lui Dumnezeu? Nu, părinte, i-am răspuns. Nu e frică nimănui de bătaia cui nu crede că este. Ai uitat că ai de-a face cu o lume care nu crede în Dumnezeu? Cu o lume căreia nu i-a fost frică să prefacă în pușcării locașurile sfinte închinete credinței străbune unde zac oseminte de mari voievozi. Se va mai schimba lumea noastră românească? Va mai vrea Dumnezeu să o întoarcă la Dânsul? Dumnezeu știe. Deocamdată, copiii noștri vor merge pe calea noastră cuminte. De ce avem școli românești în care urmează înaltele învățături ale omenirii? Pentru ca să ni-i lumineze și să ni-i crească. Din aceste școli, ies pe fiecare ani, sute de mii de viitori cetățeni luminați, liberi cugetători, plini de dispreț pentru vechea și rătăcita credință creștină, astăzi demodată, ridiculizată, scuipată. Ei au învățat o religie mai omenească decât cea creștinească, o religie care nu predica mila și îngăduința. Fii perfid, crud, neîngăduitor cu semenii tăi. Nu te uita o clipă în sus spre cer. Aici, în jos pe pământ, uită-te cu ochii-n patru, ca și cum ai avea patru picioare. Aici pe pământ se isprăvește totul pentru tine. Ești fiară, fii fiară. Fiarele nu au biserică, fiarele nu se închină, fiarele nu au Dumnezeu”.

Ni s-ar putea părea prea aspru acest rechizitoriu al marelui scriitor, dar l-a făcut într-un moment când sufletul lui n-a mai răbdat să vadă dărâmându-se o biserică. Să ne ajute Dumnezeu, ca noi, având credință puternică și frică de El, să avem o viață frumoasă și bună, plină de duhovnicie și contaminantă pentru toți cei din jurul nostru.

Omul care are în vedere viața duhovnicească, după ce a sporit în credință și în frică de Dumnezeu, își dă seama că este păcătos și face pasul următor pe calea despățimirii. De aceea, în cateheza viitoare ne vom preocupa de cea de-a treia etapă din dinamica despățimirii, care este pocăința. Amin!

3. Pocăința³

În catehezele anterioare, ne-am preocupat de un lucru foarte important, pe care l-am definit drept „dinamica despătimirii”. Sunt multe lucruri rele care ne stăpânesc și orice păcat repetat des devine o patimă. Încercăm prin cuvintele noastre simple, măcar teoretic, să învățăm cum putem scăpa de patimile noastre. Și, de aceea, l-am luat călăuzitor pe Sfântul Apostol Petru, care a spus: *„Prin care El ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să vă faceți părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poftelor celei din lume. Pentru aceasta, puneți și din partea voastră toată sârguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavie; la evlavie: iubirea frățească, iar la iubirea frățească: dragostea. Căci dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos”* (2 Petru 1, 4-8).

Sfântul Petru creionează treptele pe care ar trebui să le urcăm și să scăpăm de patimile care au pus stăpânire pe noi. De la starea de păcătoșenie în care ne aflăm și până la purificarea sufletului, până la unirea cu Hristos sunt șapte trepte; credința, frica de Dumnezeu, pocăința, înfrânarea, răbdarea, nădejdea și unirea cu Domnul Hristos în dragoste.

În această cateheză vom reflecta la a treia treaptă a despătimirii omului, care este pocăința. Vom aminti definiția ei, pentru că în vorbirea comună, de multe ori se înțelege că un om se pocăiește atunci când îmbrățișează un cult neoprotestant. Nimic mai neadevărat. Pocăința este o lucrare sfântă a Bisericii care întotdeauna presupune și o bună spovedanie. Pocăința este, după definiția Sfântului Ioan Damaschin, întoarcerea cu lacrimi și cu părere de rău, de la păcat la virtute și de la diavolul la Dumnezeu. Iar Sfântul Macarie Egipteanul, atunci când ne spune și el că pocăința este singura salvare, are o carte care este preocupată de această taină mare. Și zice Sfântul Macarie cel Mare: *„Pocăința este, așadar, singura noastră salvare. Nici cultura, nici inteligența, nici noblețea, nici frumusețea nu îl reinnoiește pe om niciodată, ci numai pocăința adevărată. Rușinea și regretul pentru tot păcatul săvârșit în trecut și, bineînțeles, schimbarea totală a felului de viață și de gândire”*. Așa vede pocăința Sfântul Macarie Egipteanul.

---

³ Cateheză rostită în data de 2 iulie 2023, duminica a 4-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Sfânta Scriptură ne vorbește în multe locuri despre pocăință. În Vechiul Testament, prorocul Ioil ne îndeamnă să facem pocăință. Iată textul: „*Și acum, zice Domnul, întoarceți-vă la Mine din toată inima voastră, cu postiri, cu plâns și cu tânguiri. Sfâșiați inimile și nu hainele voastre, și întoarceți-vă către Domnul Dumnezeu vostru, căci El este milostiv și îndurat, încet la mânie și mult Milostiv și-I pare rău de răul pe care l-a trimis asupra voastră. O, de v-ați întoarce și v-ați pocăi, ar rămâne de pe urma voastră o binecuvântare, un prinos și o jertfă cu turnare pentru Domnul Dumnezeu vostru!*” (Ioil 2, 12-14).

În Noul Testament, vedem că Înaintemergătorul Domnului, Sfântul Ioan Botezătorul își începe predica sa cu aceste cuvinte: ”*În zilele acelea, a venit Ioan Botezătorul și propovăduia în pustia Iudeii, spunând: Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor*” (Matei 3, 1-2).

Însuși Mântuitorul Iisus Hristos când a ieșit la propovăduire a zis: „*De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor*” (Matei 4, 17).

Domnul Hristos ne-a lăsat pilda cu fiul risipitor care ne este foarte cunoscută. Amintesc doar două versete: „*Dar, venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi*” (Luca 15, 17-19).

Aceasta este Sfânta Taină a Spovedaniei. Mergem în fața preotului duhovnic și-i mărturisim lui Dumnezeu că nu mai suntem vrednici să ne numim fiii Lui. Și Dumnezeu ne iartă prin preotul nostru și ne dă haina cea nouă și ne cheamă la ospățul credinței, pentru că El este Părintele nostru cel bun.

În Sfânta Tradiție găsim exemple de pocăință adevărată. Maria Egipteanca, care foarte devreme a căzut într-o viață păcătoasă, atunci când a mers cu pelerinii la Ierusalim la sărbătoarea Sfintei Cruci și nu a putut intra în biserică, a realizat starea ei de păcătoșenie. A văzut icoana Maicii Domnului și i-a spus: „*Roagă-te să pot intra și eu să mă închin Sfintei Cruci pentru că apoi, alta va fi viața mea*”. Pentru cei 17 ani pe care i-a trăit în fărâdelegi, a petrecut în pustia Iordanului 47 de ani. A ajuns la măsura în care, atunci când se ruga lui Dumnezeu, se ridica de la

pământ. Așa a văzut-o Sfântul Zosima. O femeie păcătoasă care este un exemplu de pocăință adevărată.

Orice bună pocăință se încheie cu o spovedanie sinceră. Lucrul acesta îl învățăm atunci când, preocupați de dinamica despățimirii, ajungem la o pocăință sinceră. Noi, creștinii ortodocși, credem că este nevoie de un duhovnic bun, e nevoie de spovedanie și de îndreptare a vieții, întrucât toate au finalitatea lor. Un om care și-a sfințit viața prin pocăință, are deschisă, înaintea lui, împărăția Cerurilor.

În ultima parte a catehezei, vă voi reda un pasaj din Vechiul Testament, de unde reiese că pocăința are puterea să salveze nu doar un om, ci întreaga comunitate. În Ninive păcatul depășise orice limită și Dumnezeu se hotărâse să distrugă cetatea. *„Și a fost cuvântul Domnului către Iona, pentru a doua oară, zicând: Scoală și pornește către cetatea cea mare a Ninivei și vestește-le ceea ce îți voi spune! Și s-a sculat Iona și a mers în Ninive, după cuvântul Domnului. Și Ninive era cetate mare înaintea lui Dumnezeu; îți trebuia trei zile ca s-o străbați. Și a pătruns Iona în cetate, zicând: "Patruzeci de zile mai sunt, și Ninive va fi distrusă!" Atunci Ninivitenii au crezut în Dumnezeu, au ținut post și s-au îmbrăcat cu sac, de la cei mai mari și până la cei mai mici. Și a ajuns vestea până la regele Ninivei. Acesta s-a sculat de pe tronul său, și-a lepădat veșmântul lui cel scump, s-a acoperit cu sac și s-a culcat în cenușă. Apoi, din porunca regelui și a dregătorilor săi, s-au strigat și s-au zis acestea: „Oamenii și animalele, vitele mari și mici să nu mănânce nimic, să nu pască și nici să bea apă; Iar oamenii să se îmbrace cu sac și către Dumnezeu să strige din toată puterea și fiecare să se întoarcă de pe calea lui cea rea și de la nedreptatea pe care o săvârșesc mâinile lui; Poate că Dumnezeu Se va întoarce și Se va milostivi și va ține în loc iușimea mâniei Lui ca să nu pierim!". Atunci Dumnezeu a văzut faptele lor cele de pocăință, că s-au întors din căile lor cele rele. Și i-a părut rău Domnului de prezicerile de rău pe care li le făcuse și nu le-a împlinit”* (Iona 3, 1-10).

Pocăința este o trebuință firească a sufletului omenesc, primind în creștinism demnitatea de Taină. Dacă păcatul distruge comuniunea pe care o avem cu Dumnezeu și cu oamenii, pocăința o reface.

Pocăința este o lucrare de moment, dar și una de durată. Ca lucrare de moment, se finalizează în fața scaunului de spovedanie, după ce, simțind povara păcatului și având credință și frică de Dumnezeu, ne-am hotărât să ne întoarcem la Dumnezeu. Ca lucrare de durată,

pocăința acoperă toată viața pe care o avem în față. Ea este de fapt o stare sufletească care ne face să urâm păcatul și să dorim sfințenia înspre care tindem și pe care dorim să o dobândim.

Așadar, pocăința, ca stare, să ne însoțească toată viața. Prin pocăință, din păcătoși devenim sfinți și avem perspectiva vieții veșnice fericite. Amin!

4. Înfrânarea⁴

Catehezele din perioada Postului Nașterii Domnului se află sub genericul: „dinamica despățimirii”. Textul la care medităm este scris de Sfântul Apostol Petru, care a spus: „*Prin care El ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să vă faceți părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poștei celei din lume. Pentru aceasta, puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavie; la evlavie: iubirea frățescă, iar la iubirea frățescă: dragostea. Căci dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos*” (2 Petru 1, 4-8).

Aceasta este dinamica despățimirii. De la starea de păcătoșenie în care ne aflăm și până la purificarea sufletului, până la unirea cu Hristos sunt 7 trepte: credința, frica de Dumnezeu, pocăința, înfrânarea, răbdarea, nădejdea și unirea cu Domnul Hristos în dragoste.

Sfântul Pavel, în Epistola către Galateni, spune: „*M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine*” (Galateni 2, 20).

Marii noștri teologi, referitor la această răstignire cu Hristos, au scris lucruri frumoase. Teologul Nichifor Crainic, părintele Dumitru Stăniloae, Mitropolitul Nicolae Mladin, toți ne-au lăsat în scris lucruri care ne întăresc, ne zidesc și ne formează. Din ele mă inspir și eu acum când împreună trecem prin această dinamică a despățimirii. Și ea are o anume noimă. Este o scară urcătoare din starea de păcătoșenie în care ne aflăm până la starea unirii cu Hristos.

În cateheza de față, ne vom preocupa de a patra treaptă a despățimirii omului care este înfrânarea. După ce ne-am pocăit, după ce ne-am spovedit bine, normal ar fi să nu mai cădem în toate păcatele pe care le facem de obicei. Și în acest sens, Sfântul Apostol Petru spune: „*Căci dacă, după ce au scăpat de întinăciunile lumii, prin cunoașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, iarăși se încurcă în acestea, ei sunt învinși; li s-au făcut cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi. Căci mai bine era pentru ei să nu fi cunoscut calea dreptății, decât, după ce au cunoscut-o, să se întoarcă de la porunca sfântă, dată lor. Cu ei s-a întâmplat*

---

⁴ Cateheză rostită în data de 9 iulie 2023, duminica a 5-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui și porcul scaldat la noroiul mocirlei lui” (2 Petru 2, 20-22).

Sunt aspre cuvintele Sfântului Apostol Petru cu referire la faptul că după ce ne-am pocăit, după ce ne-am făcut bine, din nou cădem în aceleași păcate. E adevărat că această stare de lucruri este sprijinită de cel rău. Domnul Iisus Hristos ne spune lucrul următor: *„Și când duhul necurat a ieșit din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă și nu găsește. Atunci zice: Mă voi întoarce la casa mea de unde am ieșit; și venind, o află golită, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât el și, intrând, sălășluiesc aici și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi” (Matei 12, 43-45).*

Recăderea este periculoasă. Cel ce s-a eliberat de o povară păcătoasă trebuie să aibă grijă să nu recidiveze. Puterea celui rău nu va înceta să-l ispitească din nou pentru a-l recâștiga. Dacă am reușit să scăpăm, prin pocăință, de patimi, este de neapărată trebuință înfrânarea.

Eliberați din robia patimilor avem nevoie de o adevărată artă în a ne feri de toate răutățile. Nici o patimă nu trebuie neglijată, pentru că ele formează, oarecum, un întreg. Este foarte important, pentru a ne putea înfrâna de la păcatele spovedite, să ne ferim de ocazii. Este elementar, dacă dorim să scăpăm de apucăturile rele, să evităm locurile care ne-au facilitat căderea și persoanele cu care am păcătuit. Nu va fi deloc ușor, pentru că obișnuiți cu anume mediu și cu dulceața păcatelor, o să le simțim lipsa.

Noi suntem chemați să scăpăm din robia patimilor și să avem în ajutor rugăciunea, lectura Sfintei Scripturi, să îl avem în ajutor pe duhovnicul nostru.

Într-o relatare din Pateric referitoare la înfrânare, citim: *„Un frate oarecare, fiind supărat de gândurile cele din pofta desfrânării, a mers la un bătrân mare și l-a rugat zicând: Rogu-te, părinte, fă rugăciune lui Dumnezeu pentru mine, că mă supără foarte războiul desfrânării, și, pentru rugăciunea sfinției tale, mă va izbăvi Dumnezeu de această supărare. Răspuns-a lui bătrânul: Bine, fiule, voi face rugăciune! Și așa rugându-se bătrânul, a început a ruga pe Dumnezeu pentru dânsul, iar fratele s-a dus la chilia lui. După câteva zile, iar a venit fratele la acel bătrân, jelindu-se că nu se poate izbăvi de această supărare și rugându-l să se roage cu deadinsul lui Dumnezeu. Bătrânul iar a început a se ruga lui Dumnezeu pentru dânsul, zicând lui Dumnezeu: Doamne, arată-mi fapta acestui frate și de unde îi vin lui aceste deznădăjduiri și*

lucrarea diavolească dintr-nsul, că m-am rugat Ție pentru el și nu s-a izbăvit de supărare. Dumnezeu i-a descoperit pe acel frate și l-a văzut pe acel frate șezând și duhul curviei aproape de dânsul, cu care glumea, râdea și se mângâia. Pe îngerul lui, îl vedea stând departe și mâniindu-se pe el pentru că nu alerga la ajutorul lui Dumnezeu, ci se îndulcea cu necuvioasele sale gânduri și tot gândul și-l da spre mângâierea vrăjmașului. Și a priceput bătrânul că partea fratelui este pricina războiului și a neînfrânării, și, chemându-l i-a zis: Fiule, am cunoscut că pricina acestui război ești tu însuși pentru că te îndulcești și te mângâi cu acele gânduri spurcate pe care însuși cu voia ta le gândești și le primești. Și așa l-a învățat cum să stea împotriva gândurilor sale, iar fratele, mult folosindu-se cu rugăciunea bătrânului, a mers la chilia sa”.

În războiul cu patimile câștigăm bătălie după bătălie până la victoria finală. Sfântul Maxim Mărturisitorul punctează patru trepte în acest progres înspre biruință. Ajuns pe prima treaptă, omul se înfrânează să nu săvârșească păcatul cu fapta. Pe a doua treaptă omul nu mai păcătuiește nici cu gândul și e de la sine înțeles că, neavând gânduri rele, nu va purcede nici la fapte. Pe a treia treaptă ajunge la performanța ca poftele naturale firești să nu se mai miște spre patimi. Pe a patra treaptă fiind, reușește să înlăture din minte orice închipuire sensibilă.

Este limpede că pentru a reuși să facă această înfrânare, slab fiind, omul are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Acest ajutor vine prin ascultarea de un duhovnic, iar prin duhovnic de Dumnezeu, și prin Sfintele Taine care-i împărtășesc harul Sfântului Duh.

Omul credincios, care s-a pocăit de păcatele sale, având credință și frică de Dumnezeu, care se înfrânează de la rău, nu este scutit de necazuri, de încercări. Este foarte important să le știm da necazurilor o interpretare duhovnicească și să le răbdăm, să ne cultivăm răbdarea. De aceea, în cateheza următoare vom medita la a cincea treaptă din urcușul duhovnicesc spre unirea cu Hristos, care este răbdarea. Amin!

5. Răbdarea⁵

Catehezele pe care le dedicăm perioadei Postului Crăciunului ne vorbesc despre dinamica despătimirii care este formată din șapte trepte ale urcușului duhovnicesc spre unirea cu Hristos. Vă aduc aminte că totul începe cu o credință puternică. Credința ne determină să avem frică de Dumnezeu. Având frică de Dumnezeu, și dându-ne seama de starea de păcătoșenie în care ne aflăm, ne pocăim de păcatele noastre. După ce ne-am pocăit de păcate, urmează înfrânarea, să nu recădem în aceeași stare de păcat. Și, după înfrânare, urmează răbdarea.

Omul care s-a hotărât să trăiască o viață frumoasă și plăcută lui Dumnezeu, totuși, are parte de multe încercări. În Sfânta Scriptură găsim versete care ne atenționează să fim tari și răbdători când vin asupra noastră necazuri. În Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah, citim: *„Fiule! Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită”* (Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah 2, 1).

Din paginile Vechiului Testament, cu toții știm ce s-a întâmplat cu Dreptul Iov. Acest om cu frică de Dumnezeu, care ducea o viață frumoasă, a fost încercat de multe necazuri, i-au pierit copii, și-a pierdut averea și nu i-a mai rămas nimic. În această situație grea din viața sa, Iov, lipsit de toate, a rămas credincios lui Dumnezeu. În cartea sa, citim următoarele: *„Și a rostit: "Gol am ieșit din pântecul mamei mele și gol mă voi întoarce în pământ! Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!" Și întru toate acestea, Iov nu a păcătuit și nu a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu”* (Iov 1, 21-22).

Sfântul Apostol Pavel ne oferă exemplul absolut, pe Domnul Hristos care a răbdat atunci când a suferit pentru noi: *„De aceea și noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară și păcatul ce grabnic ne împresoară și să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înaintea. Cu ochii ațintiți asupra lui Iisus, începătorul și plinitorul credinței, Care, pentru bucuria pusă înainte-I, a suferit crucea, n-a ținut seama de ocară ei și a șezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu. Luați aminte, dar, la Cel ce a răbdat de la păcătoși, asupra Sa, o atât de mare împotrivire, ca să nu vă lăsați osteniți, slăbind în sufletele voastre. În lupta voastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge”* (Evrei 12, 1-4).

---

⁵ Cateheză rostită în data de 16 iulie 2023, duminica a 6-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Așadar, după înfrânare, vine treapta a cincea din dinamica despățimirii omului, care este răbdarea. Suntem chemați și noi să învățăm să fim răbdători.

În literatura duhovnicească este pomenită răbdarea. În cartea *Urmarea lui Hristos* scrisă de Toma de Kempis, citim: „*Socotești oare că scapi oare de ceea ce nici un muritor nu a putut scăpa? Care dintre sfinți a fost pe lume fără cruce și fără suferință, și, nici Iisus Hristos Domnul nostru, cât a trăit, nu a fost un singur ceas fără durerea Patimii. Trebuia să pătimească Hristos și să învieze din morți și să intre în mărirea Sa. Și tu, cum de cauți un alt drum decât drumul aceasta împărătesc care este drumul sfintei Cruci*”.

Oricâte necazuri am avea, atunci când ne dorim să ducem o viață frumoasă, să fim răbdători pentru că răbdarea este de la Dumnezeu.

Răbdarea necazurilor îl apropie pe om mai mult de Dumnezeu. La începutul lor, el se roagă lui Dumnezeu ca unui străin dar, pe măsura răbdării lor, se apropie de Dumnezeu ca un fiu adevărat. Suferințele, boala, necazurile, pe care Dumnezeu le îngăduie, sunt un semn că El ne iubește și dorește să ne îndrepte.

În continuare, vă voi reda un alt exemplu de răbdare. Citim în Pateric: „*A povestit avva Daniil, preotul Schitului, zicând: când eram mai tânăr am venit la Tebaida și m-am pogorât la un oraș să-mi vând lucrul mâinilor mele. Și era acolo un om cu numele Evloghie, cu meșteșugul săpător de piatră, care din tânără vârstă această lucrare avea: din lucrul mâinilor sale, în fiecare zi ce dobânda, cheltuia și până seara petrecea postind, iar seara ieșea în oraș și pe străinii ce se aflau îi aducea la casa sa și picioarele lor cu mâinile sale le spăla, că nu avea pe altcineva împreună cu el. Și după putere îi hrănea, iar din bucățelele ce prisoseau, cu unele își mângâia nevoia firii, iar altele le arunca la câinii satului, căci până și la aceștia își arăta omul milostivirea. Deci, acesta și pe mine de multe ori, primindu-mă în gazdă împreună și cu alți frați, m-a făcut a mă minuna foarte de fapta bună a lui, că mă înspăimânta milostivirea și iubirea de oameni a lui și blândețea și smerenia cugetului. Și întorcându-mă la Schit și așezându-mă în chilie, în trei săptămâni m-am dat pe sine-mi la postire, rugându-mă lui Dumnezeu să-i dea mai mult de cheltuială, ca să poată să facă bine și altora, mai multora.*

Deci, din postire lipsindu-mi puterea, zăceam mai mort și adormind am văzut pe unul cucernic la chip stând înaintea mea și zicându-mi: Daniile ce ai? Și i-am zis lui: cuvânt am dat

lui Hristos să nu gust pâine, până ce mă va auzi pe mine pentru Evloghie pietrarul, ca să-i dea lui blagoslovenie, să facă bine mai multora. Iar el a zis: nu, că se va vătăma, iar acum bine se află; iar de voiești să-i dai lui, pune-te chezaș pentru sufletul lui că se va mântui întru mai multe și Eu îi voi da lui. Iar eu iarăși am zis: mai mult Doamne dă-i lui, ca toți printr-însul să slăvească numele Tău cel sfânt. Răspuns-a acela: am zis ție, că acum bine se află. Iar eu am zis către el: din mâinile mele cere sufletul lui! Deci, mi s-a părut îndată, că m-am aflat la Sfânta Înviere și-am văzut un copil șezând pe sfânta piatră, iar pe Evloghie de-a dreapta lui stând și căutând către mine copilul, a zis către cei ce erau de față: acesta este cel ce s-a pus chezaș pentru Evloghie? Iar ei au răspuns: așa, cu adevărat, stăpâne! Și iarăși a zis copilul: spuneți-i lui, că am să cer chezașia. Iar eu am zis: așa, stăpâne, de la mine cere-o aceasta, numai dă-i lui! Și văd că îi toarnă în sânul lui bani mulți. Și pe cât aceia turnau, pe atât sânul lui Evloghie primea. Deci deșteptându-mă eu, am cunoscut că mi s-a ascultat rugăciunea și am proslăvit pe Dumnezeu. Iar Evloghie ieșind la lucrul său și lovind în piatră, aude un sunet deșert și săpând găsește o peșteră plină de bani și spăimântându-se, socotea întru sine: ce voi face? De-i voi lua pe aceștia la oraș, va auzi dregătorul și vine de îi ia și eu mă primejdiesc. Ci mai vartos mă voi duce la o țară afară, unde nimeni nu mă cunoaște. Și tocmind dobitoace ca și cum ar fi avut de cărat pietre, a cărat banii la râu și punându-i în corabie, s-a dus la Bizanț. Și împărățea Iustin bătrânul și a dat bani mulți împăratului și celor mai mari ai lui și întru puțină vreme s-a făcut eparh al pretorilor și a cumpărat casă mare, care și până acum se zice a egipteanului. Și trecând doi ani, eu neștiind nimic de cele ce se făcuseră, am văzut în vis că m-am aflat la Sfânta Înviere și pe copil iarăși l-am văzut, șezând pe sfânta piatră. Și aducându-mi aminte de Evloghie, am zis întru sine-mi: oare unde este Evloghie? Și după puțin timp îl văd pe acesta, târât de un arap, afară de la fața copilului. Și deșteptându-mă, am cunoscut ce însemnează vedenia și am zis în sine-mi: vai, mie păcătosului, că am pierdut sufletul meu! Și sculându-mă, m-am dus la oraș, ca pentru a vinde lucrul mâinilor mele și așteptând să aflu pe Evloghie, s-a făcut seară adâncă și nimeni nu s-a îndemnat să mă ia în gazdă. Deci mă scol și întreb pe o bătrână și îi zic ei: bunico, dă-mi trei paximazi (pesmeți) să mănânc, că nu am mâncat astăzi. Iar ea ducându-se, mi-a adus puțină fiertură și mi-a pus înaintea și șezând aproape, a început să-mi vorbească, grăind cuvinte de folos: avvă, nu știi că ești tânăr și nu trebuia să vii în oraș. Au nu știi că schima cea călugărească cere liniște. Și altele oarecare? Și am zis ei: ce poruncești dar să fac, căci lucrul mâinilor mele am venit să vând? Iar ea mi-a zis: măcar de îți vinzi lucrul

mâinilor tale, dar nu zăbovi așa în oraș; dacă voiești să fii călugăr, du-te la Schit! Și i-am zis ei: nu este aici în orașul acesta vreun om temător de Dumnezeu, ca să adune pe străini? Și mi-a zis: o, ce ai grăit, avvo? Am avut aici pe un pietrar oarecare și multe bunătăți făcea la străini. Și văzând Dumnezeu lucrurile lui, i-a dat lui dar. Și este, precum aud patrician astăzi. Iar eu acestea auzind, am zis întru sine-mi: eu am făcut uciderea aceasta. Și îndată intrând într-o corabie, m-am dus la Bizanț și întrebând și găsind casa lui Evloghie, ședeam lângă poartă, vrând să-l văd pe el, când va ieși. Și deci trecând puțin, îl văd îndată pe el cu fală și înconjurat de oameni mulți și am zis către el: miluiește-mă, am să-ți grăiesc oareșce deosebi! Iar el nu a luat aminte, ci și cei ce mergeau înainte au dat în mine și alergam mai înainte și iarăși strigam și cei de pe urmă iarăși au dat în mine. Și aceasta în patru săptămâni făcând, nu am putut să vorbesc cu el. Iar mai pe urmă strigând eu iarăși, a alergat unul din slujitorii lui cu un băț și atâta m-a bătut cu dânsul, cât m-a lăsat mai mort. Apoi, după multă vreme, puțin întărindu-mă, am zis întru sine-mi: să mergem la Schit și de va voi Dumnezeu, va mântui și pe Evloghie! Și m-am pogorât la mare și aflând o corabie alexandrinească pornind îndată, m-am suit într-însa și de scârbă și de bătăi am adormit. Și mă văd pe mine iarăși la Sfânta Înviere și pe copilul acela asemenea iarăși șezând și căutând la mine cu îngrozire și zicând: nu vei merge, ci vei plini chezășia. Iar eu, de frică, nici a deschide gura nu am putut.

Și poruncește la doi din cei ce stau înaintea lui și luându-mă m-au legat cu mâinile înapoi și m-au spânzurat cu capul în jos, zicându-mi: să nu te pui chezaș peste puterea ta și să nu grăiești împotriva lui Dumnezeu. Iar eu de mâhnire și de nevoie, nu am răspuns nimic. Deci, așa fiind eu spânzurat, s-a făcut glas zicând: iese Augusta (adică Împărăteasa) și văzând-o, am luat îndrăzneală și am strigat: miluiește-mă, stăpâna lumii! Iar ea întorcându-se către mine, a zis: ce voiești? Am zis: pentru chezășia lui Evloghie sunt spânzurat. Și mi-a zis mie: eu mă voi ruga pentru tine. Și am văzut că s-a dus și a sărutat picioarele copilului și mi-a zis copilul: să nu mai faci lucrul acesta. Iar eu de frică fiind cuprins, am zis: nu stăpâne, iartă-mă! Și a poruncit și m-au slobozit și mi-a zis: mergi la chilia ta. Vezi încă și cum voi aduce pe Evloghie la rânduiala cea dintâi. Deci deșteptându-mă, m-am bucurat cu bucurie mare că m-am izbăvit de această chezășie. Și înotând cu corabia, am venit la Schit, mulțumind lui Dumnezeu. Iar după trei zile aud că a murit Iustin împăratul și s-a făcut împărat Iustinian. Apoi după puțin timp m-am înștiințat că s-au sculat asupra împăratului, patru oarecare din cei mari, între care unul a fost și Evloghie.

Și cei trei prinzându-se, li s-au tăiat capetele, iar Evloghie a fugit noaptea. Și a poruncit împăratul ca ori unde se va afla, să se omoare și el. Deci, întrebând pentru dânsul cu osârdie, m-am înștiințat că s-a întors la locul său iarăși și s-a apucat de piatrărie, nearătând către nimeni că el este cel ce se făcuse patrician (boier) în Constantinopol, ci alt egiptean a fost acela, iar el încredința că întru atâția ani a fost la Sfintele Locuri. Deci m-am pogorât iarăși la acel oraș, ca să mă înștiințez cele pentru dânsul mai cu deadinsul. Și făcându-se seară, iată Evloghie a venit chemând pe străini la găzduire. Și văzându-l, am suspinat și lăcrimând, am zis către Dumnezeu: cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut! Cu adevărat, Tu, Doamne, faci săraci și îmbogățești, smerești și înalți și judecățile Tale sunt nenumărate! Și luându-mă și pe mine împreună cu alți săraci, ne-am dus la casa sa și spălându-ne picioarele, ne-a pus masa. Și după ce am mâncat noi, luându-l deosebi, i-am zis lui: cum te afli, avvo Evloghie? Iar el a zis: roagă-te pentru mine, avvo, că sunt sărac, neavând în mâini nimic! Iar eu am zis către el: o, de nu ai fi avut nici acestea pe care le ai! Iar el a zis: pentru ce, avvo? Au te-am smintit cu ceva cândva? Atunci i-am povestit lui toate cele ce s-au făcut. Și plângând deajuns, a zis: roagă-te, avvo, ca să trimită Dumnezeu cele de trebuință și de acum să mă îndreptez! Iar eu am zis: cu adevărat, fiule, să nu nădăjduiești să ți se încredințeze altceva de la Hristos, cât vei fi în lumea aceasta, afară de plata osteneții acesteia. Și urându-i cele bune, m-am întors și a rămas Evloghie așa, săpând la pietre și primind pe străini până la sfârșitul vieții sale și de o sută de ani făcându-se, nu s-a lăsat de această lucrare ci îi da Dumnezeu lui putere, până când a plinit călătoria vieții acesteia”.

Răbdarea este o mare virtute creștină. Ea îl fortifică pe om în lupta cu necazurile care îi vin de la diavol, de la lume, de la firea sa slabă, sau cu suferințele pe care le îngăduie Dumnezeu.

Din răbdare se naște nădejdea creștină. Este un adevăr experimentat de mulți, că pe Dumnezeu îl vezi, de obicei, printre lacrimi. Dacă la început răbdăm de nevoie, încet, la orizontul răbdării apare nădejdea, a cincea treaptă din dinamica despățimirii la care vom medita în următoarea cateheză din programul nostru. Amin!

6. Nădejdea⁶

Programul catehetic din perioada Postului Crăciunului l-am dedicat unui subiect provocator și de importanță majoră pentru viața duhovnicească, și anume, dinamica despătimirii. Când ne gândim la această lucrare sfântă, ne îndreptăm atenția asupra cuvintelor Sfântului Apostol Petru, care a spus: *„Prin care El ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să vă faceți părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poftii celei din lume. Pentru aceasta, puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavie; la evlavie: iubirea frățescă, iar la iubirea frățescă: dragostea. Căci dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos”* (2 Petru 1, 4-8).

Într-o lume secularizată, ne dorim să scăpăm de rele, să devenim buni, să devenim sfinți. Știți că, Părinții care s-au preocupat de spiritualitate și-au imaginat un șir de trepte pe care urcând, efectiv, ne îmbunătățim viața duhovnicească. Aceste trepte sunt: credința, frica de Dumnezeu, pocăința, înfrânarea, răbdarea, nădejdea și unirea cu Domnul Hristos în dragoste.

Dacă în catehezele anterioare, am amintit despre primele cinci trepte ale urcușului duhovnicesc, și anume, credința, frica de Dumnezeu, pocăința și răbdarea, în cateheza de față ne vom preocupa de a șasea treaptă din dinamica despătimirii, care este nădejdea.

Sfântul Apostol Pavel, vorbind despre trei virtuți numite teologice, le socotește foarte importante, chiar dacă nu ne gândim la această scară urcătoare înspre despătimire. Aceste trei virtuți sunt: *„Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea”* (1 Corinteni 13, 13). Același Apostol, în Epistola către Romani, ne spune: *„Și nu numai atât, ci ne laudăm și în suferințe, bine știind că suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde, Iar nădejdea nu rușinează pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă”* (Romani 5, 3-5).

Înainte de Patimile Sale, Domnul Hristos ne spune un lucru foarte important despre nădejde: *„Adevărat, adevărat zic vouă că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va*

---

⁶ Cateheză rostită în data de 23 iulie 2023, duminica a 7-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie. Femeia, când e să nască, se întristează, fiindcă a sosit ceasul ei; dar după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume. Deci și voi acum sunteți triști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi” (Ioan 16, 20-22). Aceasta este nădejdea, înțelegând că la capătul drumului ne întâlnim cu Domnul Iisus Hristos care ne va da bucuria Lui și bucuria aceasta nimeni nu o va lua de la noi.

Nădejdea este înțeleasă ca o credință îndreptată spre viitor. Nădejdea ia naștere în sufletul creștinului datorită harului divin și-i ajută acestuia să aștepte cu încredere, fericirea veșnică făgăduită de Dumnezeu.

Nădejdea întâlnirii cu Dumnezeu îi dă omului curajul necesar pentru a depăși toate încercările vieții. Nădejdea moștenirii vieții veșnice îl face pe om să se străduiască a duce o viață creștinească. Sfântul Apostol Pavel, însuși, era încurajat în lupta lui din această perspectivă: „Având nădejde în Dumnezeu, pe care și aceștia înșiși o așteaptă, că va să fie învierea morților: și a dreptilor și a nedreptilor. Și întru aceasta mă străduiesc și eu ca să am totdeauna înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor un cuget neîntinat” (Faptele Apostolilor 24, 15-16).

Așadar, credință, frică de Dumnezeu, pocăință, înfrânare, răbdare și nădejde. Desigur, și în alte rânduri v-am îndemnat să citiți zilnic un capitol din Sfânta Scriptură, iar pe lângă lectura biblică, să citiți Patericul, dar și o altă carte frumoasă scrisă de Toma de Kempys, care se intitulează *Urmarea lui Hristos*. În această carte, autorul vorbește și despre nădejde. Vă redau câteva cuvinte: „Fiul meu, rămâi neclintit și pune-Ți nădejdea întru mine, căci ce sunt vorbele decât numai niște vorbe care zboară prin văzduh, dar nu despică piatra. Dacă ești vinovat, gândește-te că trebuie să te îndrepti bucuros, iar dacă nu nimic pe cuget, gândește-te că trebuie să le înduri acestea cu plăcere pentru Dumnezeu. E destul de puțin uneori că rabzi niște vorbe tu, care, nu ai încă tăria să înduri vorbe mai grele. Și pentru ce te pătrund până la inimă niște vorbe așa de neînsemnate, dacă nu fiindcă încă ești rob al trupului și fiindcă privești la lume mai mult decât trebuie. Fiindcă ți-e teamă că ești disprețuit, nu voiești să fii muștrat pentru greșelile tale, ci cauți o acoperire prin dezvinovățiri. Cercetează, însă, mai bine, inima ta și vei vedea că întru tine încă mai trăiește lumea și pofta deșartă de a fi pe placul oamenilor. Întrucât te împotrivești să fii înjosit și rușinat pentru greșelile tale, înseamnă că nu ești întru totul smerit și nici mort pentru lume, nici lumea nu e răstignită pentru mine. Ascultă, însă, cuvântul meu și nu

te vei tulbura de zece mii de vorbe ale oamenilor. Iată, de s-ar rosti împotriva ta toate pe care și le-ar putea închipui cineva în chipul cel mai rău, ce vătămare îți va face oare? Dacă ai lăsa să treacă totul și dacă nu le-ai socoti decât ca un pai, ți-ar putea smulge măcar un fir de păr? Nu”.

Călătorind pe calea „cea strâmtă și cu scârbe”, și având nădejde în suflet, până la urmă ajungem la picioarele crucii lui Hristos. Ajunși acolo ne răstignim împreună cu El și înviem împreună cu El. De fapt nu mai trăim noi, ci Hristos trăiește înlăuntrul nostru (Galateni 2, 20).

Nevoitorul care are în suflet nădejde și cu ajutorul ei înfruntă răbdător toate încercările, în vârtoarea acestei vieți este liniștit, calm, „blând și smerit cu inima”. El a luat foarte în serios cuvântul lui Hristos: „*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară*” (Matei 11, 28-30).

Blândețea și smerenia lui izvorăsc din răbdarea împreunată cu nădejdea. El știe că Dumnezeu îi poartă de grijă. Cuvintele Prorocului David sunt normative pentru el: „*Nu te vei teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă în întuneric, de molima ce bântuie întru amiază*” (Psalmul 90, 5-6).

În călătoria captivității Sfântului Apostol Pavel, atunci când corabia era pe punctul de a fi înghițită de valuri, încredințat de Dumnezeu că va scăpa, îi încuraja pe ceilalți zicând: „*Vă îndemn să aveți voie bună, căci nici un suflet dintre voi nu va pieri... și luând pâine, a mulțumit lui Dumnezeu înaintea tuturor și frângând a început să mănânce. Și devenind toți voioși, au luat și ei și au mâncat*” (Faptele Apostolilor 27, 22-36).

Așadar, înfruntând necazurile, răbdând suferințele, cu ajutorul nădejzii, Îl vedem la orizontul vieții noastre pe Dumnezeu.

Cateheza următoare va încheia acest program catehetic. Atenția noastră se va îndrepta spre ultima treaptă din dinamica despățimirii, care este nepățimirea sau unirea cu Hristos, finalul drumului nevoinței creștine. Amin!

7. Nepătimirea (Unirea cu Hristos)⁷

Se cuvine să aducem mulțumire și slavă lui Dumnezeu că am ajuns această clipă, moment de încununare a unui efort duhovnicesc desfășurat pe o perioadă de șapte întâlniri, în care preocuparea noastră a fost legată de „dinamica despătimirii”. Ne-am dori să ajungem oameni duhovnicești, cu viață sfântă, și ca început al efortului nostru de a ne sfinți viața, l-am citat pe Sfântul Apostol Pavel, care a spus: *„M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine”* (Galateni 2, 20). Iar celălalt corifeu al apostolilor, Sfântul Petru a spus: *„Prin care El ne-a hărăzit mari și prețioase făgăduințe, ca prin ele să vă faceți părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poftelor celei din lume. Pentru aceasta, puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavie; la evlavie: iubirea frățească, iar la iubirea frățească: dragostea. Căci dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos”* (2 Petru 1, 4-8).

Părintele Dumitru Stăniloae subliniază șapte trepte de la starea de păcătoșenie până la unirea cu Hristos. Ele sunt: credința, frica de Dumnezeu, pocăința, înfrânarea, răbdarea, nădejdea și unirea cu Domnul Hristos în dragoste.

În ultima cateheză vom medita finalul urcușului duhovnicesc, care este starea de unire cu Hristos.

Nepătimirea este culmea care duce tot efortul nevoițelor noastre. Nepătimirea este o stare de pace a sufletului. Cel ce a ajuns la nepătimire nu mai păcătuiește ușor nici cu fapta, nici cu gândul. Nepătimirea este un adevărat cer pământesc. În această situație pământul devine un adevărat cer, covârșit fiind de darurile Duhului Sfânt.

Conștiința plinățăii Sfântului Duh, pe care o are omul pe măsura despătimirii, face să se risipească întunericul morții, teama de judecată, adâncul iadului, îndreptând privirile numai către Domnul Hristos Care vine în Slava Sa.

---

⁷ Cateheză rostită în data de 30 iulie 2023, duminica a 8-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Nepătimirea poate ajunge la măsuri nebănuite. Biruind asupra patimilor, care sunt rezultatul pervertirii unor funcțiuni firești așezate de Dumnezeu în om, se poate ajunge la performanța de a te ridica, măcar vremelnic, deasupra trebuințelor firești. Se anticipă astfel starea de după înviere când oamenii „nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer” (Matei 22, 30).

Alexandru Lascarov-Moldovanu, un scriitor creștin, care a murit în anii ‘70, a scris mai multe povestiri cu conținut duhovnicesc și una dintre ele se intitulează *Isaia săracul*. O povestire pe care o redau în cele ce urmează: *Svoana se lăși în sat, cum se prefiră pe văi umbra norilor. Venise la tata-părintele, un sătean de-i zicea Tumeleacă, și-i spusese, precum că văzuse el în coliba lui Isaia-săracul, o lumină mare jucând în ape lucitoare, - și cum din s-a fost desfăcut o vedenie ce-aducea la chip chiar cu Mântuitorul.*

- „*Taică-părinte – zisese Tumeleacă – iaca: cu ochii îți a văzut... Ce-a fi asta? Semn mare peste satul nostru, acuș, în preajma Paștilor ...*”

Părintele tăcuse deodată, își dusesese mâna peste frunte și pe urmă grăise simplu:

- „*Să ne rugăm, Tumeleacă, lui Dumnezeu...*”

Isaia-săracul, era cel mai sărac din locuitorii aceluia sat. Purta plete mari și cetea adesea din Ceaslov. Avea o colibă mică spre margene, - iar în ea se aflau a fi: o lăviță goală, un scăunel șchiop și o vatră rece. El nu făcea nici un rău nimănui, - și-n calea oamenilor, umbră multă nu aruca. Trăia singur cu sărăcia lui și cu Dumnezeu în suflet. Oamenii – unii îi dădeau câte ceva, - cei mai mulți nu-i țineau loc de știre, ca omul: prins numai în nevoile lui și străin de ale altora. Isaia-săracul nu ținea de rău pe nimeni, - ci numai pe sine se asuprea, zicând: „Doamne, uită pe păcătosul servul tău, acesta, Isaia-săracul, - uită-l cu bunătățile tale și pedepsește-l, că drept e să fie așa, după faptele lui cele rele și păcătoase”. Lua, pe urmă, un băț lustruit la cap și pornea încet-încet spre schitul de călugări din preajmă, unde căpăta puțină milostenie și cuvânt bun de frate. După aceia, se întorcea la coliba lui și așa, singur, numai Dumnezeu deasupra, cetea încet și gângăvit din Ceaslovul căpătat de la fratele Nicodim de la schit.

Și acuma, se apropiau zilele sfinte. Cerul se limpezise după lungile ploi, drumurile se sbiciseră sub căldura bună a soarelui, iar zările se bolteau largi spre marginile pământului.

Copilăria forfotea speranță pe ulițe și pe maidane, iar gospodarii cisluiu mai cu frățietate pe lângă case, - venea Paștele...

La coliba lui Isaia-săracul, venise o babă să-l întrebe ceva despre o nevoie a sufletului, că auzise ea precum că el avea, spre zilele mari, mulță doxie în capul lui.

Isaia ședea pe lavița lui goală și privea în pământ. Drept e că atunci el se gândea la Mântuitorul, carele a zis că „dacă dați unuia din aceștia mai mici frați ai mei, Mie îmi dați...”

Când a dat baba cu ochii de Isaia, s-a oprit deodată în loc, - dus mâna la gură drept mare mirare, - a îngălbenit și i s-a muiat picioarele.

Isaia i-a zis:

- „Ce-i, babă Catinco?”

Femeea a holbat ochii mai tare, a căzut în genunchi și a muștit. Doar atât s-a putut să prindă a șopti: „Doamne!” – și pe urmă n-a mai putut îngăima nimic. Și-a împreunat mâinile, ca pentru rugăciune și și-a plecat, smerită, capul în lutul colibei.

Isaia-săracul, nu putea pricepe ce e cu baba Catinca, - se plecă spre ea și cu mare blândețe îi puse mâna pe umăr. Femeea tresări și gemu iarăși: „Iartă-mă, Doamne!”...

Era în Miercurea din Săptămâna Patimilor.

Când veni în sat, baba Catinca spuse lămurit cumătrului Dinu, vecinul:

- „Cumetre-cumetre, - ce mi-a fost dat să văd astăzi în coliba lui Isaia-săracul?!”

Gospodarul zise cu mirare:

- „Ce-ai văzut, cumătră Catinco?”

- „Ce să văd, cumetre? Credeam c-am să mor și n-am să am parte de-așa mare binecuvântare!!...”

Și baba Catinca povesti:

- „Ajung la colibă și intru... Ce să văd? Pe lavița săracului, cine crezi că stătea?... Chiar Domnul nostru Isus Hristos, în carne și oase, - cum îl vezi în icoana din dreapta altarului...

Stătea și privea în jos... Când s-a uitat la mine, mi-am pierdut cumpătul, - am căzut în genunchi și am muștit. Mi-a grăit două vorbe, da' eu n-am auzit nimic, - mi se dusesse și auzul... Se uita la mine cu mare dulceață, da' așa de strălucitoare era lumina dimprejurul lui, că mi-am pierdut și vederea..."

Cumătru Dinu asculta și se minuna. Baba nu se vedea a minți, ci graiul ei era plin de adevăr și evlavie.

Pe urmă, Joi, vestea împânzi tot satul. Om cu om de se întâlnea asta își spunea: „s-a arătat Domnul nostru Isus Hristos în coliba lui Isaia-săracul!” Unii credeau, alții huleau, - că adică, Isaia-săracul e vrăjitor și aduce prăpastie asupra satului. Ba unul, mai ațos, grăi că n-ar fi rău să meargă de îndată și să dea foc colibei, iar pe Isaia să-l gonească din sat. Întâmplare la care, gospodarul Tumeleacă, zise așezat: „Ce aveți cu Isaia? El nu face rău la nimeni și nici nu trage de mânecă pe nimeni să-l milostivească. E un om sfânt și acoperă satul împotriva mâniei Domnului, care, dacă ar fi după dreptate, mult ar trebui să ne pedepsească pentru faptele noastre..."

Un alt om din mulțime, grăi liniștit:

-„Drept e – așa-i..."

Și-n Joia mare, Tumeleacă se duse și el la colibă, văzu lumina mare jucând în ape lucitoare, iar din ea se desfăcu o vedenie ce aducea la chip chiar cu Mântuitorul. Pe urmă se duse la tata-părintele să-i spună ce-a văzut. Toată lumea din sat știa acum că Mântuitorul se arătase în coliba lui Isaia-săracul.

Veni și sfânta zi a Vinerei mari, cea în care Mântuitorul, spre asemănarea cu noi și spre mântuirea noastră, se pogoară în pământul morții...

Spre miezul nopții, din mulțimea adunată la biserica, se alese un pâlc de săteni și, înțeleși din ochi, porniră spre coliba lui Isaia-săracul: „să vedem și noi minunea, - de-o vrea să ni se arate și nouă..."

Noaptea era senină și mângâioasă. Stelele clipoceau, molcome, pe cer, de parcă se rugau și ele, prohodin pe Cel ce se cobora pentru trei zile în groapă.

Gospodarii mergeau în tăcere spre margene. Aveau în suflet și-o blândă spaimă, gândindu-se ce vor face când vor vedea minunea.

După cea din urmă casă, - coliba stătea liniștită în întunerecul nopții. La ochiul mic de geam al ei, clipotea o lumină: aci părea că este, aci părea că se stânge...Oamenii se apropiară în vârful picioarelor, stăpâniți de tăcere.

Priviți întâi unul. Se trase, ușor spăimântat, în lături, - șoptind: „Doamne!” Privi altul, - la fel... Ceilalți, tot așa: „Doamne!” – și amuțiră toți, privind-se în noapte, fără să se vadă.

Ce văzură?... În coliba săracă, Isaia sta întins pe lavița goală, având la căpătâi o lumânare de ceară. Dar nu era Isaia-săracul, - nu. Era chiar Mântuitorul, aidoma semănând cu Cel de pe aerul din biserică, pe care gospodarii îl prohodiseră adineaori. În palmele și în picioarele lui uscate de amarnica suferință, precum și în coastă, înfloriseră trandafirii de sânge. Iar chipul, cutremurat de durere, avea în jur o lumină albă neclintită și străvezie.

Oamenii se traseră deoparte, închinându-se. Tumeleacă se ruga în noapte: „Doamne-Dumnezeule, nu ne lăsa!...”

Pe urmă, pășiră în sat, la părintele, - și-i spuseră aceea ce văzuseră cu ochii lor.

Iar tata-părintele le zise:

- „Nu vă spăimântați – și nici nu vă lăsați cotropiți de îngrijorare, - căci la Cartea Sfântă se zice că în cel sărac sălășluește însuși Mântuitorul nostru. Iaca, la locul unde se spune de judecata cea mare, aflăm că Mântuitorului îi place să se asemene cu cei săraci, cu cei însetați, cu cei flămânzi, cu cei uitați de tot. Acuma El s-a pogorât în coliba lui Isaia, ca să ne aducă aminte că trebuie să dăm dragostea noastră celor săraci, - că trebuie să-i îmbrăcăm, să-i hrănim, să nu-i lăsăm”.

Tumeleacă – om de credință – adăogă:

- „Adevărat, părinte, - că noi am uitat de tot de cele sfinte, iar de ajutat, ajutăm doar pe Androne crîșmarul. Dumnezeu e bun, ne aduce aminte...”

A doua zi, sătenii găsiră mort pe Isaia – săracul, în coliba lui – și dacă ai fi stat să privești bine, chipul lui uscat aducea cu cel al Mântuitorului, așa cum se vede cusur în fir de aur

pe aerul cel vechi din altar. Cu mare cinste, gospodarii îl îngropară în ziua de Paști, petrecându-l în evlavie până la țințirim.

Tumeleacă zicea:

- „Ferice de Isaia-săracul, că a murit cum a murit...”

Alt sătean cu gândul adâncit, rosti:

- „E semn mare pentru satul nostru” – la care fratele Tumeleacă răspunse:

- „Numa’ să ținem samă de el...”

Lascarov Moldoveanu, cu simțul lui artistic dăruit de Dumnezeu, l-a descris pe Isaia-săracul, care avea o viață duhovnicească frumoasă și, când a trecut la cele veșnice, a semănat cu chipul Domnului Hristos.

Să rânduiască Dumnezeu ca tot creștinul ce încearcă să parcurgă treptele vieții duhovnicești, asupra cărora ne-am oprit, să poată mărturisi la final dimpreună cu Sfântul Pavel: *„Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui (2 Timotei 4, 7-8). Amin!*